

Kunnskapsoppsummering og klassifisering av tiltaket:

Flyt (1. utg.)

Flyt er et program for elever på 10. trinn som skal gjøre deltagerne bedre rustet til å gjennomføre videregående skole. Programmet fokuserer på å lære mestringsstrategier og livsmestring for å redusere risikofaktorer og øke beskyttende faktorer.

BAKGRUNN

Flyt er et livsmestringsprogram for elever på 10. trinn som har til hensikt å gjøre deltakere bedre rustet til å gjennomføre videregående skole. Programmet er et styrkebasert gruppetiltak for ungdom i risiko for å droppe ut fra videregående, men ungdom uten kjent risiko inkluderes også. For elever omfatter tiltaket totalt 80 timer med organiserte aktiviteter fordelt på helg- og kveldssamlinger, fra oktober i 10. klasse til september påfølgende år. Foreldre deltar på fire samlinger. Kronprinsparets Fond er tiltaksutviklere, eiere av tiltaket og står for opplæring av gruppeledere i programmet. Tiltaket gjennomføres lokalt i kommunen. Det første kullet til å prøve programmet gjennomførte i 2019, og i 2022–23 gjennomførtes det i 17 kommuner.

METODE

Denne kunnskapsoppsummeringen bygger på et systematisk litteratursøk i databasene Embase, Medline og Psykinfo, NORART, Cochrane, Cristin, NORA, SCOPUS og SweMed. Det er også søkt i internasjonale kunnskapsdatabaser om evidens samt innhentet informasjon om tiltaket fra tiltakseier. Litteratursøk og annen innhentet informasjon ble gjennomgått for å identifisere nordiske effektstudier, internasjonale oppsummeringsstudier og eventuelt andre norske studier om tiltaket.

RESULTATER

Resultatene består av en vurdering av tiltakets beskrivelse, foreliggende effektstudier, forskningsmetodisk kvalitet og implementeringskvalitet. Flyt er godt beskrevet og bygger på et kjent teorigrunnlag. Det er gjennomført to norske evalueringer som har kartlagt brukererfaringer ved intervju, samt endring på noen variabler målt ved spørreskjema. Det foreligger ingen nordiske effektstudier av tiltaket.

KONKLUSJON

Flyt har en god teoretisk forankring og detaljerte beskrivelser av innhold og prosedyrer. Vi anbefaler å gjennomføre effektstudier som adresserer målsetningene eksplisitt med et tilstrekkelig stringent design.

Flyt klassifiseres på evidensnivå 2 – Teoretisk begrunnede tiltak.

Innledning

Bakgrunn

Flyt er et program for elever på 10. trinn som har til hensikt å forebygge skolefravall. Programmets relevans og innhold begrunnes i problematikken prevalens og konsekvenser, forskning og teori omkring risiko- og beskyttende faktorer, samt innspill fra ungdommer og praktikere.

Prevalens og konsekvenser

Den offentlige statistikken i Norge definerer gjennomføring i videregående opplæring ved at

elever som starter på studieforbedrende fullfører opplæringen innen fem år, og elever som begynner på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene fullfører innen seks år (SSB, 2023). Regjeringens målsetning er at ni av ti elever skal fullføre videregående opplæring (Kunnskapsdepartementet, 2021). De nyeste tallene fra Statistisk sentralbyrå (per 12. juni 2023) viser

Åse Sagatun

aase.sagatun@r-bup.no
RBUP Øst og Sør, Regionsenter
for barn og unges psykiske helse

Rannveig Grøm Sæle

rannveig.sale@uit.no
Institutt for psykologi,
UiT Norges arktiske universitet

 Engelsk sammendrag på nettsiden

ISSN 2464-2142

Tidsskriftet Ungsinn utgis av Regionalt kunnskapsenter for barn og unge- nord (RKBU Nord) ved UiT Norges arktiske universitet.

at 81 % av elevene i videregående opplæring i perioden 2016–2022 gjennomførte (SSB, 2023).

Frafall i utdanning er betraktet som et samfunnsproblem i store deler av den vestlige verden, både fordi det er dyrt for samfunnet og fordi det har store kort- og langsiktige konsekvenser for den som ikke fullfører utdanningen sin (Kunnskapsdepartementet, 2021; Lillejord mfl., 2015; Markussen, 2010; OECD, 2014). For den enkelte betyr det at man ikke kvalifiserer til videre utdanning og dermed får færre muligheter på arbeidsmarkedet. Slikt utenforskap er oftere assosiert med dårligere fysisk og psykisk helse sammenlignet med dem som er i utdanning og jobb.

Forskning og teori omkring risiko- og beskyttende faktorer

Frafall i videregående er et sammensatt problem og mange årsaker virker sannsynligvis sammen. I forskningslitteraturen undersøkes forklaringer på individuelt-, institusjonelt- og samfunnsnivå. Faktorer som blir trukket frem er egenskaper og erfaringer hos elevene selv, som prestasjoner, adferd og helse, samt egenskaper ved deres omgivelser, som for eksempel venner, familie, skole og lokalsamfunn (Esch mfl., 2014; Rumberger, 2011; Sagatun, Heyerdahl, Wentzel-Larsen & Lien, 2014). Hvor viktig disse faktorene er i forhold til hverandre varierer, men det er forholdsvis bred konsensus om at skoleprestasjoner og fravær, utdanningsambisjoner, familiebakgrunn og forhold ved skolen er viktige faktorer (Markussen, 2010).

Ungdomstiden regnes fra man slutter å være barn og til man er blitt voksen – en periode der en opplever store forandringer, både fysiologisk, psykologisk og sosialt. Ungdom skal inngå i nye roller, sosiale relasjoner og utvikle sin personlige identitet. Foreldrene blir mindre viktige samtidig som venner og ulike grupperinger i lokalsamfunnet eller samfunnet får større betydning. Grupperes regler, verdier og normer er viktige for ungdoms holdninger og væremåter, og kan fremme utviklingen av bære prososiale og antisosiale handlingsmønstre (Tetzchner, 2012).

Positive relasjoner og støtte både fra lærer og medelever er viktig og kan ha positiv betydning for barn og unges motivasjon for læring og senere skolegang (Lillejord mfl., 2015; Holen, Waaktaar & Sagatun, 2018; Nordahl, Flygare & Drugli, 2016). I en norsk studie hvor forskerne fulgte ungdom i Oslo med spørreskjema gjennom tenårene og koblet til informasjon fra nasjonale registre for utdanning og sosiale ytelser i ung voksen alder, er betydningen av venner for senere marginalisering undersøkt. Marginalisering er her operasjonalisert ved ufullstendig skolegang og mottak av NAV-ytelser. Analysene viser at det å ha venner/være populær i ungdomsårene reduserer sjansen for marginalisering i tidlig voksen alder (Sletten, 2013).

Utvikling av Flyt - brukermidvirkning

I forarbeidet til Flyt intervjuet Kronprinsparets Fond om lag 40 organisasjoner. I tillegg ble det etablert et faglig råd med ungdommer, forskere og praktikere. Når disse ble utfordret på hva som skal til for å bidra til at flere kan gjennomføre videregående opplæring, var både organisasjonenes og faglig råds klare innspill å fokusere på livsmestring. Dette bekreftes også av Fafos forprosjekt for Kronprinsparets Fond, Motivasjon og mestring (Reegård & Rogstad, 2018), hvor unge i målgruppen ble intervjuet. Ungdommene pekte på manglende livsmestringskompetanse som hovedårsaken til frafall og opplevd utenforskap: «Lær oss å mestre livet, så mestrer vi skolen».

Tiltaksutviklerne fremhever at det var viktig å fokusere på å lære mestringsstrategier til ungdommene uten å legge et for stort ansvar over på ungdommene selv.

Beskrivelse og materiell

Beskrivelsen er i stor grad hentet fra tiltakseiers beskrivelse av tiltaket (Kronprinsparets Fond, 2022a, b, c). Flyt er et gratis fritidsprogram for ungdom i 10.klasse. Målet med Flyt er å bidra til å sette ungdom i stand til å gjennomføre videregående opplæring gjennom å styrke deres livsmestringsferdigheter. Gjennom ett år i Flyt vil ungdom få 80 timer med organiserte aktiviteter, felles måltider, kurs, samtaler og veiledning. Programmet involverer

også foreldre og ønsker på den måten å gi positive synergieffekter inn i den enkelte familie.

Det konkrete innholdet i Flyt er bygget rundt følgende fem hovedtemaer:

1. Personlige egenskaper: Mestringsforventning, økt kjennskap til egne styrker og egne grenser.
2. Sosiale kompetanser: Kommunikasjonsferdigheter, relasjonell kompetanse, evnen til å håndtere ulike sosiale situasjoner, danne og bevare vennskap med jevnaldrende.
3. Emosjonelle kompetanser: Kunnskap om egne og andres følelser, øve på regulering, positiv selvhverdelse, lære ulike mestringsstrategier, oppleve nye impulser og få nye inntrykk og erfaringer.
4. Målorientering: Øve på å jobbe mot egne mål på en konstruktiv måte. Holdningsskapende arbeid slik at deltakerne ser verdi i å ta utdanning og senere å få seg en jobb.
5. «Life skills»: Praktiske ferdigheter og holdninger som henger sammen med økte muligheter for å gjennomføre videregående opplæring, for eksempel fysisk aktivitet, måltider og søvn.

Programmet som helhet har fokus på mestringsstrategier og fremtidsvalg og bygger på et styrkebasert tanke sett. I tillegg til konkrete temaer og øvelser som fremmer livsmestringskompetanse, kommer aktiviteter som gjør programmet attraktivt å delta i. Aktivitetene i seg selv har også en uttalt funksjon i programmet.

Målsetninger og målgruppe

Målgruppen er ungdom i 10. klasse, fortrinnsvis med risiko for å ikke fullføre ungdomsskolen og/eller ikke starte på videregående opplæring. Det oppgis at programmet bør være et selektivt forebyggende tiltak, der deltakerkommuner velges ut ut fra spesifikke indikatorer og hvor ungdom med risiko for frafall oppfordres til å søke og gis prioritet (Kronprinsparets Fond, 2022a). Selv om målgruppen er ungdom med sårbarhet for skolefravall, fremheves også at Flyt-gruppene skal settes sammen slik at de har flest deltakere som er i trygge posisjoner, faglig og sosialt, og ellers er balansert

med tanke på kjønn, tilhørighet og bakgrunn. Tiltaksleder anbefaler at man samarbeider med skolene for å informere bredt om prosjektet, samt for å identifisere ungdom i risikogruppen.

Hovedmålsetningen er å «bidra til å sette ungdom i stand til å gjennomføre videregående opplæring, gjennom å styrke deres livsmestringsferdigheter» (Kronprinsparets Fond, 2022a, s. 2). Det langsiktige utfallsmålet er at flere unge gjennomfører videregående opplæring.

Programmet har følgende **deltmål**: Ungdommer i Flyt har

- 1) økt tilstedeværelse på skolen (reduert fravær)
- 2) økt grad av livsmestringsferdigheter
- 3) økt innsikt i egne ønsker og valg for fremtiden og
- 4) har minst én god venn + har minst én god venn på skolen.

Gjennomføring av tiltaket og metoder som anvendes

Organisering: sentral utvikling – lokal gjennomføring

Kronprinsparets Fond er initiativtaker og eier av Flytprogrammet. Fondet har ansvar for programmet og står for prosjektledelse og – utvikling, opplæring av ledere, utvikling og revidering av materiell, forskning, kommunikasjon og presse.

Kommunene har ansvar for lokal prosjektstyring. Kommunen rekrutterer selv ansatte som skal være ledere, rekrutterer ungdom, har kontakt med skole og foresatte og forbereder og gjennomfører programmet.

Deltakere

Flyt samler 25–30 ungdommer på 10.trinn. Ungdommer fra flere skoler får tilbud om å være med. De søker om å delta, og velges ut slik at det blir en mangfoldig gruppe, eksempelvis frarådes det eksplisitt at en gruppe består av en eksisterende skoleklasse.

Tre ledere ansettes lokalt hvert sted og får opplæring og veiledning av Kronprinsparets Fond. I tillegg

bidrar hver kommune med en lokal prosjektleder som administrerer Flyt lokalt.

Faglig innhold

Alt det faglige innholdet i Flyt beskrives i «Dreieboka». Her fremkommer øvelser, metoder og materiell som skal brukes i samlinger med ungdommene, basert på et styrkebasert tenkesett. Dreieboka utvikles årlig etter innspill fra ungdom, praktikere og forskere.

Tiltaket består av følgende aktiviteter gjennom året fra høstferien til september påfølgende år (Kronprinsparets Fond, 2022a):

- **Aktiviteter:** Flyt starter med en helgesamling med en introduksjon om hensikt og arbeidsformer i programmet. Videre er det på den første samlingen fokus på tilhørighet og fellesskap. Ungdommene lærer om styrker, kommunikasjon og veivalg. I tillegg får ungdommene delta på inspirerende aktiviteter. Det er ulike aktiviteter på ulike steder, tilpasset lokale muligheter og ønsker, for eksempel friluftsliv, ridning, motorsport og klatring.
- **Samlinger etter skoletid:** Flyt fortsetter med ti ukentlige samlinger etter skoletid. Samlingen varer to og en halv time og alle samlingene starter med et måltid. Eksempler på temaer er vennskap, gjenkjennelse av følelser og deres funksjon, positive og negative tanker, samt refleksjon rundt eget tankesett og introduksjon av støttetanker. Betydningen av selvbilde og hvordan «trene» opp en god selvfølelse, samt hvordan håndtere stress og at man kan be om hjelp blir også tematisert. «Loveshades» er et eksempel på en øvelse som har til hensikt å trene opp ungdommens evne til å gi hverandre positiv oppmerksomhet, og å se positive ting ved seg selv. Ungdommene sitter i ring og «Loveshadesene» sendes rundt, alle sier noe godt om sidemann og seg selv. De siste kveldssamlingene setter søkelys på å «lære å lede seg selv» og sette seg *SMARTE* (Spesifikke, Målbare, Attraktive, Realistiske og Tidsbundne) mål, samt tanker og drømmer om fremtiden.
- **Forberedelse til valg:** Midtveis i Flyt gjennomføres en helgesamling før valg til videregående

skole der ungdommene retter fokus mot videregående opplæring. Ungdommene veiledes i hvordan det de har lært kan brukes i møte med fremtiden.

- **Vårsamlinger:** Deltakerne møtes en gang hver måned. Samlingene skjer en ukedag og har fokus på å koble ungdommene til lavterskelaktiviteter som de kan gjøre alene eller sammen med andre i sitt lokalområde, for eksempel spille brettspill, lage mat eller gå tur. Det er også fokus på motivasjon for skole og overgangen til videregående.
- **Oppfølgingssamling:** Den siste helgesamlingen er når ungdommene har startet på videregående skole. Fokuset er spesielt på motivasjon for utdanning. Ungdommene kan nå også delta i et Ungdomspanel for Flyt om de ønsker det. Alle ungdommene får attest fra Kronprinsparets Fond og referanse fra sine lokale ledere når de har gjennomført Flyt.

I tillegg kommer foreldremodul og lokal kompetanseheving:

- **Foreldremodul:** Alle foresatte deltar på fire samlinger. Første samling er for foresatte alene og gir dem informasjon om Flyt, om deres rolle, om hvordan de kan gi god støtte til sine ungdommer og tips og råd til styrkebaserte tilnærminger hjemme. Andre samling er en «prøv Flyt»-samling der de får gjøre øvelser fra programmet og på den måten få innblikk i metodene som deres barn lærer. Tredje samling er en grillfest for hele familien. Her leder ungdommene leker, og foreldrene deltar. Siste samling er feiringen og utdeling av diplomer til ungdommene. Her får foreldrene også høre hvilke styrker deres ungdom har vist.
- **Lokal kompetanseheving:** Alle kommuner som tilbyr Flyt får opplæringskurs i regi av Kronprinsparets Fond. Kurset er obligatorisk, og kommunene sender gruppeledere og prosjektleder på kurshelg i Oslo.

I tillegg til dreieboka finnes en manual for prosjektledere, hvor Flyt-årets oppbygning og arbeid er beskrevet med både årshjul og sjekklister for ulike faser.

Det teoretiske grunnlaget for metoden

Programmets grunnleggende antakelser bygger på at deltakerne står bedre rustet til å gjennomføre videregående opplæring gjennom styrkede livsmestringsferdigheter (Kronprinsparets Fond, 2022a). Særlig tre dimensjoner vektlegges: 1) personlige egenskaper, 2) sosial kompetanse og 3) faglig kompetanse. Personlige egenskaper handler særlig om selvkontroll, selvfølelse og stressmestring, samt bevisstgjøring av egne styrker og svakheter. Sosial kompetanse har fokus på empati, håndtering av sosiale situasjoner, relasjonell kompetanse og faglige kompetanser knyttes til økt innsikt i hvilket handlingsrom og valgmuligheter man har, samt konsekvenser av ulike valg man tar.

Videre støtter utviklerne av programmet seg til litteraturen som beskriver overgangen fra ungdomskolen til videregående som en kritisk periode (Lillejord mfl., 2015) og at venner og tilhørighet til grupper er viktig for utvikling sosiale ferdigheter og identitet i denne livsfasen (Tetzchner, 2012). Tiltaksutviklerne er opptatt av at de unge skal bli bedre rustet til å ta egne valg og at de har noen stabile relasjoner i denne fasen. Flyt søker å være en arena der ungdommene både kan oppleve tilhørighet og utvikle egen identitet, som en av mange, og der de kan få grunnlag for selvverdsetting gjennom fellesskapets anerkjennelse.

Tiltaksutviklerne har støttet seg til forskningslitteraturen som understreker viktigheten av sosial gruppedynamikk ved utforming av tiltak som retter seg mot unge i randsonene (Kronprinsparets Fond, 2022a). I den blir både intern og ekstern sosial gruppedynamikk beskrevet. Den interne omhandler sammensetningen av deltakerne i gruppen og den eksterne hvordan gruppen blir oppfattet av andre utenfor gruppen. Begge perspektiver er trukket inn i begrunnelse for hvordan grupper bør settes sammen i Flyt.

Byggesteiner i utvikling av metodene

Metodene i programmet bygger på et styrkebasert tenkesett, *Appreciative Inquiry*, og antakelsen om at det du fokuserer på får du mere av (Cooperrider & Whitney, 2005). I denne tradisjonen tenker en at

utviklingsarbeid fungerer på sitt beste i relasjonelle prosesser der man undersøker og lærer av egen praksis på en verdsettende måte. Appreciative Inquiry har som en grunnleggende antakelse at spørsmål som bidrar til samtaler om styrker, suksesser, verdier, håp og drømmer i seg selv frembringer endringer. Appreciative Inquiry bygger særlig på to vitenskapstradisjoner; positiv psykologi og sosialkonstruksjonisme. Positiv psykologi vektlegger betydning av indre erfaringer, indre prosesser og måten den enkelte ser på seg selv, de oppgavene han eller hun skal utføre. Dette påvirker handlinger og muligheten for å ha det godt og oppnå gode resultater (Seligman, 2006). Sosialkonstruksjonismens utgangspunkt er at det ikke finnes objektive sannheter om sosialt liv. Individuell innsikt skapes i sosiale relasjoner. I tråd med dette hevdes det at vår virkelighetsforståelse er sosialt konstruert. Sosialkonstruksjonismen bidrar derfor blant annet med kunnskap om språkets betydning i arbeid med læring og utvikling. Bruk av språket er en skapende prosess og det språket vi bruker og de spørsmålene vi stiller, vil ikke bare bestemme hva slags svar vi får, men også hva slags verden vi skaper. Disse perspektivene er sentrale i utviklingen av aktivitetene i Flyt (Kronprinsparets Fond, 2023).

Temaene og metodikken for de ulike samlingene i er også i tråd med prinsipper fra kognitiv terapi hvor bevisstgjøring av tanker og sammenheng mellom tanker, følelser og atferd, samt utfordring av individets kognitive stil er sentralt.

Implementeringsstrategier, kvalitetssikring og kostnader

Tiltakseier er stiftelsen Kronprinsparets Fond. Fondet oppgir i kommunikasjon med Ungsinn at målet er å kunne tilby Flyt til alle kommuner som ønsker å ta programmet i bruk. Spesielt store kommuner, eller kommuner som har utfordringer, men vilje til å sette av ressurser til å løse dem, er relevante. Kommuner som allerede har gjennomført Flyt gis støtte til å fortsette.

Kommuner som ønsker å ta Flyt i bruk inviteres til informasjonsmøte før det inngås en samarbeidsavtale. Flyt gjennomføres lokalt i en kommune.

Kommunen forplikter seg til lokal prosjektledelse, og å flytte deler av stillinger til Flyt. På den måten implementeres Flyt i en kommunes ordinære tjenestelinjer. Kommunene har et uttalt ansvar for at barn og unge får gode oppvekstvilkår og for å forebygge sykdom og sosiale problemer (Helse- og omsorgsdepartementet, 2011). Etter folkehelseloven har kommunen, fylkeskommunen og staten felles ansvar for å fremme befolkningens helse, herunder utjevne sosiale helseforskjeller. Ungdommers trivsel og livsmestring er en viktig del av dette ansvaret.

Dreiboka (Kronprinsparets Fond, 2022b) er *gruppeledernes* primære verktøy og inneholder detaljerte beskrivelser av det faglige innholdet for de ulike samlingene i programmet. Det er også utviklet et hefte som *deltakerne* får. Heftet inneholder illustrerte forklaringer av de viktigste prinsippene i Flyt og brukes i forbindelse med noen av de muntlige og skriftlige aktivitetene. Det foreligger også en manual for *prosjektleder* (Kronprinsparets Fond, 2022c), med mer praktisk informasjon om implementering og rekruttering. Der finnes årshjul for arbeidet, hvor møtevirksomhet, planlegging, rekruttering, opplæring og aktiviteter er beskrevet sammen med hvem som har hovedansvaret av tiltakseier og kommunene, samt en sjekklister for prosjektleder med ulike praktiske gjøremål. Manualen inneholder videre beskrivelser for lokalene Flyt skal gjennomføres i og hvilke fasiliteter og utstyr som må være tilgjengelig, samt retningslinjer og anbefalinger knyttet til matservering og aktiviteter.

Manualen beskriver hva som er arbeidsoppgavene til prosjektleder (administrative og praktiske rammer, samt kontakt med foresatte) og hva som er oppgavene til de tre Flyt-lederne (pedagogisk gjennomføring). Dreieboka indikerer hvilken av de tre lederne som har ansvar for hver enkelt aktivitet. I tillegg inneholder manualen oversikt over arbeidstid for lederne i Flyt og forslag til stillingsutlysning med beskrivelse av ønskede kvalifikasjoner. Selve ansettelsesprosessen skjer gjennom kommunene.

Tiltakseier står for materiell, utstyr, ressurser og informasjon om programmet. Opplæring av prosjektleder og gruppeledere, som kommunen rekrut-

terer, foregår i form av to obligatoriske moduler på til sammen 40 timer; én E-læringsmodul på 20 timer og én fysisk samling i Oslo over to dager. E-læringsmodulen består blant annet av et dataspill som er designet for læring om Flyt-programmet og om styrkebasert ledelse. For å sertifiseres i spillet oppgis det fra tiltakseier at en må man ha minimum 80 % korrekte svar (men det oppgis ikke hvilken type test/prøve det her er snakk om eller hvor mange forsøk man har). I løpet av den to dager lange fysiske samlingen jobber lederne med ulike øvelser fra programmet, både i grupper, i plenum og sammen i de lokale teamene. Det er også lagt inn rollespill knyttet til gruppeledelse og utfordringer man kan oppleve i gruppene, samt et innslag om forskning på programmet og lederne rolle i denne.

I tillegg bidrar tiltakseier i oppfølgingen gjennom ukentlig kontakt med prosjektledere og et besøk ute i kommunene. Teamene og lederne blir da vurdert mot kriterier knyttet til struktur, styrkebasert ledelse og relasjonsarbeid. Oppfølgingen skjer så lenge kommunen bruker tiltaket.

Tiltakseier har gitt forskningsstiftelsen Nova i oppdrag å forske på effekter av Flyt-programmet på skolefravall. Dette er de samme forskerne som har gjennomført forprosjektet for programmet (Reegård & Rogstad, 2018).

Økonomi

Direkte kostnader for gjennomføring av programmet dekkes av tiltakseier og er estimert til kr. 100 000,- per gruppe, hvor 40 000 går til aktiviteter, 40 000 til mat og 20 000 til transport. Tiltakseier dekker også kostnadene til, opplæring, materiell, veiledning og kommunikasjon osv. Kommunene dekker selv lønnsmidler, som estimeres til å være om lag kr 100 000,- noe avhengig av ansattes faglige bakgrunn og ansiennitet. Kommunen dekker selv forsikring. Antall timer er estimert til 80 per leder, litt mer til den av de tre som er teamleder. I samarbeidsavtalen mellom tiltakseier og kommunen står det at team/prosjekt-lederansvaret er beregnet til å utgjøre 5–10 % av en stilling.

Problemstilling for artikkelen

Formålet med denne artikkelen er å vurdere om «Flyt» kan være virksomt benyttet i vanlig praksis i Norge.

Metode

Litteratursøk etter studier om tiltaket ble gjennomført i databasene Embase, Medline og Psycinfo, NORART, Cochrane, Google scholar, NORA, SCOPUS, SweMed, Campbell, NREPP, NICE, Blueprint, CEBC, Vidensportalen, Metodguiden, Cinahl og EIF. Søkedato: 20.09.22. I tillegg ble tiltakseier i Norge kontaktet og bedt om å sende inn dokumentasjon som ikke ble fanget opp av søket, som for eksempel manualer, veiledere, upublisert forskningsdokumentasjon, implementeringsstrategier og kvalitetssikringsrutiner. To forskere gjennomgikk forskningsdokumentasjonen

uavhengig av hverandre og identifiserte den aktuelle litteraturen for nordiske effektstudier, internasjonale kunnskapsoppsummeringer, samt andre norske evalueringer i henhold til kriteriene for klassifisering av tiltak i Ungsinn (Martinussen mfl., 2019).

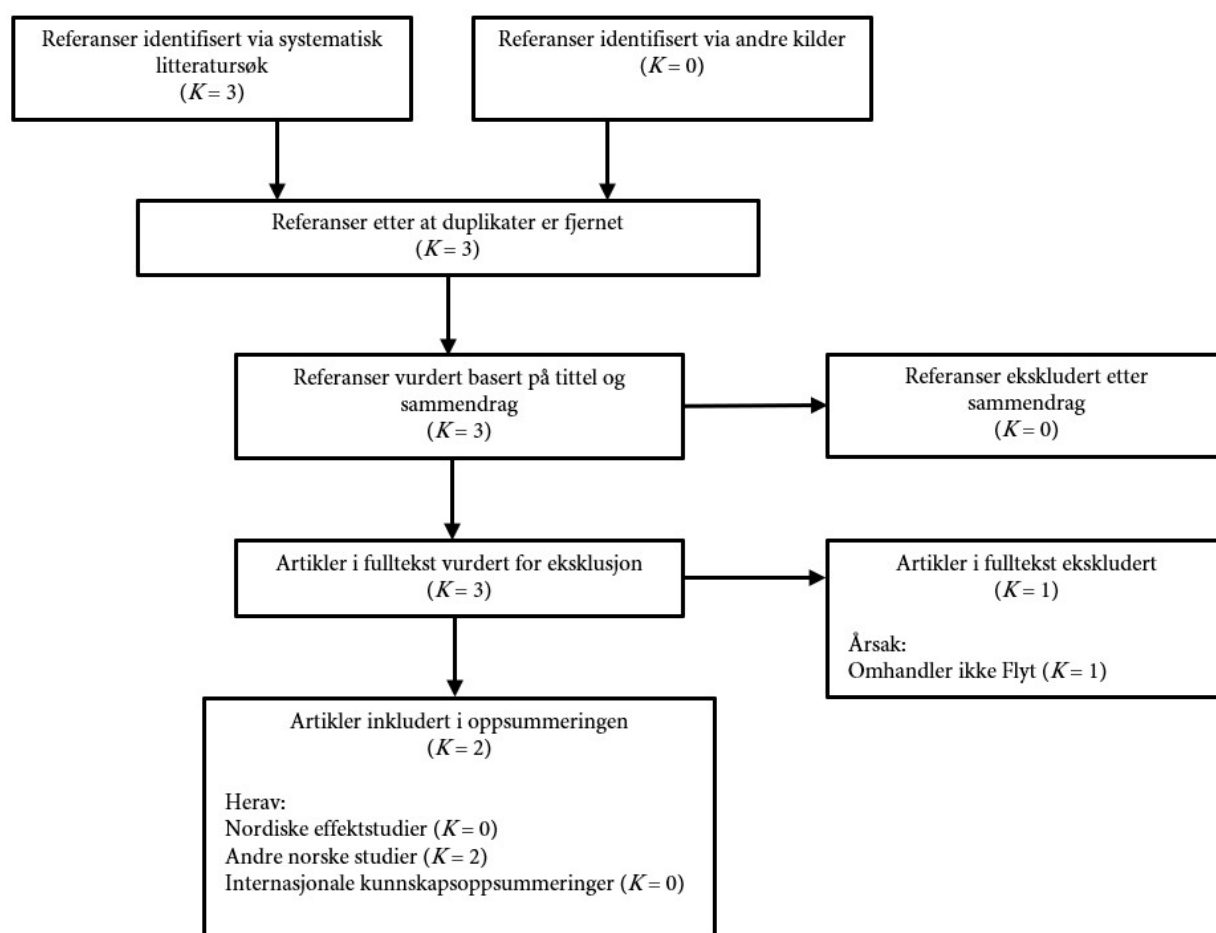
Resultater

Resultater fra litteratursøk

Litteratursøket resulterte i 3 treff hvorav totalt 2 artikler ble inkludert i denne kunnskapsoppsummeringen. De to inkluderte artiklene er begge evalueringer gjort på oppdrag fra tiltakseier (Bjørnset & Rogstad, 2019; Rogstad & Bjørnset, 2021). Sundal (2021) er en masteroppgave som ikke omhandler Flyt-programmet og er således ekskludert.

Figur 1

Flytdiagram for gjennomgang av litteratur

Gjennomgang av beskrivelser

Problemområdets omfang, risikofaktorer og konsekvenser er godt beskrevet. Det er også målgruppens relevante karakteristika. I materialet kommunene får er det forslag til fremgangsmåter for rekruttering og hensyn man bør ta i gruppesammensetningen.

Tiltakets utforming og metoder som benyttes er godt beskrevet i Dreiebok for gruppeledere og manual for prosjektleder. Fokus på ungdommenes styrker og anerkjennende dialog fremstår som det viktigste kjerneelementet, men det kommer ikke like tydelig frem i materialet hva som er øvrige kjerneelementer og virkningsmekanismer. Imidlertid er det lagt vekt på kognitiv restrukturering, bruk av aktiviserende øvelser, samlinger med faste oppstartsrutiner og miljøskapende aktiviteter. Øvelsene skal gjennomføres som beskrevet i dreieboka, men de ulike sosiale aktivitetene kan tilpasses lokale forhold.

Det er lokalt ansatte i den enkelte kommune som skal gjennomføre tiltaket etter å ha gjennomført opplæring i regi av Kronprinsparets Fond. Omfanget av opplæringen av gruppeledere er beskrevet i manualen, men innholdet er ikke beskrevet der. Tiltakseier har imidlertid delt ressurser fra opplæringen som viser at lederne blant annet gjennomgår styrkebasert tenkesett, pedagogiske tips og råd, gruppeledelse, samt praktisk trening på øvelser som senere skal gjennomgås i programmet.

I samarbeidsavtalen mellom tiltakseier og kommunen står det at minst to av tre ledere skal ha tidligere erfaring med å lede ungdommer i gruppe. Minst en av tre ledere skal ha pedagogisk utdanning og erfaring. Minst to av tre ledere skal ha relevant fagbakgrunn og høyere utdanning (helsesykepleier, miljøterapeut, sosionom e.l.).

Rapportene som er publisert av Fafo (Bjørnset & Rogstad, 2019; Rogstad & Bjørnset, 2021) og skriv utarbeidet av tiltakseier (Kronprinsparets Fond, 2022a, 2023) bidrar til å styrke beskrivelsen av tiltaket.

Tabell 1

Vurdering av tiltakets beskrivelse

Dimensjoner i beskrivelsen	Ikke beskrevet	Noe beskrevet	Godt beskrevet
Problembeskrivelse			X
Målgruppe			X
Hovedmål			X
Sekundærmål			X
Utforming av tiltaket			X
Metoder som benyttes			X
Kjerneelementer/fleksibilitet		X	
Utøvere av tiltaket			X
Manual/veileder for utøvere			X
Materiell for mottakere av tiltaket		X	
Undersøkelser som styrker beskrivelsen		X	

Nordiske effektstudier

Det foreligger ingen nordiske effektstudier av Flyt.

Internasjonale kunnskapsoppsummeringer

Tiltaket er utviklet og tatt i bruk i Norge relativt nylig og det foreligger foreløpig ingen internasjonal forskning, ei heller kunnskapsoppsummeringer.

Andre norske evalueringer

Vi presenterer her de to norske evalueringene som er gjennomført.

Pilotstudien

Bjørnset og Rogstad gjennomførte en pilotstudie i forbindelse med at tiltaket ble prøvd ut første gang i to kommuner (Bjørnset & Rogstad, 2019). I artikkelen oppsummeres kvantitative data fra fire tidspunkter, inkludert data fra en sammenligningsgruppe med 18 elever fra andre skoler på siste målepunkt, kvalitative gruppeintervjuer, samt observasjoner og intervjuer med deltakere, foreldre og instruktører. Problemstillingene var 1) om Flyt-programmet virker etter intensjonen og 2) hvilke justeringen som må gjøres for å sikre at Flyt får enda større betydning for målgruppa. Deltakerne var fra Hurdal ($N=30$) og Sarpsborg ($N=21$) kommuner, og piloten ble gjennomført i løpet av et halvt år med elever på 9. trinn (programmets ordinære varighet er ett år og den ordinære målgruppa er 10. trinn).

Resultatene indikerer at deltakerne etter gjennomføring av programmet opplevde mindre stress i hverdagen, mer mestring, ble mer bevisst egne sterke sider og ble mer bevisst hva de ville gjøre i fremtiden. Det ser ikke ut til at deltakelse i programmet har resultert i flere vennskap. Skolefravær er ikke målt, men deltakerne ble spurt om eget fravær. Deltakerne rapporterte om noe lavere gjennomsnittlig fravær etter Flyt, men bare seks deltakere mener det er knyttet til programmet.

Endringer blant deltakerne er vist ved å presentere prosentfordeling på utvalgte enkeltspørsmål ved ulike tidspunktet for de to deltagende kommunene separat. Utvalgsstørrelsen gjør det lite relevant å teste statistisk om det er reelle forskjeller fra pre til post og mellom deltakerne i programmet og sammenligningsgruppen, og dette er heller ikke gjort i rapporten. Det er dessuten sentrale forskjeller mellom de to intervensjonskommunene, noe som gjør det ytterligere vanskelig å vurdere hva som er effekt av programmet og hva som skyldes andre forhold.

Følgeevalueringen

Nova har videre gjennomført følgeevaluering av Flyt og publisert en rapport om dette (Rogstad & Bjørnset, 2021). Fra oppstart i 2018 har de fulgt til sammen tre puljer som har gjennomført programmet frem til februar 2021. Totalt deltok seks ulike kommuner i denne perioden. Data fra pilotundersøkelsen, beskrevet over, er inkludert i datagrunnlaget.

For å måle endring etter deltakelse i Flyt er deltakerne bedt om å svare på spørreskjema på fire tidspunkt. Totalt deltok 217 elever i programmet, hvorav 135 har svart på spørreskjema før oppstart og 157 ved programmets slutt. Andelen som har svart er således på 62/72 % (pre/post). I tillegg er det gjennomført kvalitative intervjuer, i grupper eller enkeltvis. Det er også samlet inn kvantitative data fra 10. klassinger som ikke deltok i Flyt på skolene hvor elever som deltok gikk ($n = 188$). Elever i denne sammenligningsgruppen har svart på spørreskjemaet kun én gang, og på ulike tidspunkt gjennom året. Intervensjonsgruppen og sammen-

ligningsgruppen er sammenlignbare i kjønnsfordeling og til en viss grad i familiebakgrunn. I tillegg til spørreundersøkelser og intervju med elevene er det gjennomført en spørreundersøkelse blant foreldre, samt intervjuer med foreldre og ledere.

Det er benyttet pre-post-sammenligninger og gjort et kvasi-eksperiment med en sammenligningsgruppe. Intervensjonsgruppen består av ungdommer som har søkt om og fått plass i tiltaket og er således ikke tilfeldig utvalgt. Sammenligningsgruppen er rekruttert fra de samme geografiske stedene som intervensjonsgruppen, men det er ikke beskrevet om det var relevant å vurdere smitte mellom gruppene.

Forfatterne oppgir ingen spesifikke måleinstrumenter som er brukt for å måle utfall, men har stilt en rekke spørsmål om mestring, selvfølelse, vennskap, utenforskap, veivalg, motivasjon og fravær. Ordlyd i spørsmålene er oppgitt kun i utvalgte tilfeller. Validitet og reliabilitet er ikke beskrevet. Det oppgis heller ikke om det er noen enkelte spørsmål som er plukket ut, eller om alle resultatene er publiserte i rapporten.

Resultatene oppgis i prosentfordelinger for svar på enkeltspørsmål for intervensjonsgruppen pre og post, samt sammenligningsgruppen på de spørsmål som er stilt også dem. Forfatterne skriver i innledningen at «de kvantitative funnene presentert i rapporten er på signifikansnivå 0,05, tosidig test» (s. 22), men det er høyst uklart hva de mener med dette, all den tid de fleste resultatene er ikke-signifikante og ingen informasjon om signifikans oppgis i tabellene. Heller ikke effektstørrelser oppgis, verken mellom pre og post eller mellom intervensjon og kontrollgruppe.

Med tanke på de endringer som skjer med en ungdom i løpet av tiende klasse ville det vært relevant å kjenne utviklingen fra pre til post også blant de som ikke har vært involvert i tiltaket. I manualens sjekklister for prosjektledere er det et eget punkt at det skal rekrutteres en kontrollgruppe, men det er uklart i hvilken grad dette skjer. I evalueringsrapportene fremstår det som at forskerne

har forsøkt å rekruttere kontroll-elever selv, med varierende hell.

Problemstillingene som oppgis innledningsvis i rapporten matcher delmålene i Flyt. Hovedmålsetningen, «å bidra til å sette ungdom i stand til å gjennomføre videregående opplæring», kan naturligvis ikke undersøkes empirisk før deltakende ungdommer rent faktisk har fått tid til å gjennomføre videregående. Delmålene er undersøkt med kvalitative intervjuer og spørreskjema, men uten at vi får generaliserbare svar på om målsetningene faktisk oppnås gjennom deltakelse i Flyt. De kvalitative intervjuene har formodentlig bidratt til evalueringsarbeidet ved å tilføre nyanser til spørreundersøkelsene og ved å gå mer i dybden, men dette er ikke relevant for Ungsinns vurdering.

Rapporten er ikke designet som en effektstudie, og har følgelig forskningsmetodiske svakheter knyttet til kontroll, indre og ytre validitet, måling og analyser. Vi går derfor ikke mer detaljert inn på resultatene i rapporten.

Ingen oppfølgingsundersøkelser er så langt publisert.

Implementeringskvalitet

Implementeringsstøtte

Tiltakseier er tett på kommunene som ønsker å ta i bruk tiltaket og har beskrevet en rekke praktiske og administrative rutiner, krav og anbefalinger i en egen manual. Kommuner som vil ta i bruk Flyt må legge til rette for at ansatte får opplæring og veiledning i regi av Fondet. Kommuner som tar i bruk Flyt får noe økonomisk støtte fra tiltakseier til å gjennomføre programmet. Det foreligger beskrivelse av Fondets forpliktelser til kommuner som ønsker å ta i bruk programmet.

Kvalifikasjonskrav

I samarbeidsavtale mellom tiltakseier og kommunene står at minst to av de tre gruppelederne skal ha høyere relevant utdanning (eksemplifisert med helsesykepleier, miljøterapeut, sosionom eller lignende) og minst en skal være pedagog. Minst to skal ha tidligere erfaring med å jobbe med ungdom i

gruppe. Disse minimumskravene til utdanningsnivå og fagfelt fremkommer ikke i manualen.

Opplæring og sertifisering

Det er obligatorisk for prosjektledere og gruppeledere å gjennomføre 40 timers opplæring i Flyt, som inkluderer både teoretisk kunnskap og praktiske ferdigheter. Opplæringen skjer i regi av tiltakseier, som også dekker kostnadene til reise, mat og opphold. Kommunene må selv dekke lønn til gruppelederne under den obligatoriske opplæringen.

Det er beskrevet at lederne må gjennom en obligatorisk opplæring før de går inn i rollene sine. Innholdet i opplæringen og læringsmål fremkommer i ettersendt materiell fra tiltakseier, men er ikke beskrevet i manualen. Tiltakseier opplyser også at man i e-læringsmodulen blir sertifisert gjennom 80 % riktige svar, men det fremkommer ikke hvilken type test/prøve dette er, hvor mange forsøk man har eller hvilken vanskelighetsgrad prøven har.

Vi konkluderer med at opplæringen er tilstrekkelig beskrevet og at det finnes en sertifiseringsordning men at prosedyrene for sertifisering er noe uklare.

Veiledning og monitorering av etterlevelse

Tiltakseier har ukentlig kontakt med prosjektledere. De gjennomfører også besøk ute i kommunene for å observere og veilede teamet, hvor Flyt-lederne blir vurdert mot gitte kriterier knyttet til struktur, styrkebasert ledelse og relasjonsarbeid.

Hvordan denne vurderingen blir gjort (for eksempel ved spesifikke metoder eller instrumenter) eller hva de konkrete kriteriene er, er imidlertid ikke beskrevet. Det er heller ikke beskrevet eksplisitt om tiltakseiere tilbyr veiledning på den *faglige* utøvelsen av tiltaket (grupper med ungdom) etter endt opplæring, eller hva man gjør dersom man skulle avdekke avvik i etterlevelse av tiltaket – om det eksempelvis tilbys forsterket veiledning ved behov.

Oppfølgingen skjer så lenge kommunen bruker tiltaket. Om denne oppfølgingen tilpasses vurdering av gjennomføring er ikke beskrevet.

Systemer for veiledning er beskrevet, om enn ikke spesielt detaljert. Vi savner informasjon om hvordan man eksplisitt sikrer seg at tiltaket blir gjennomført etter intensjonen.

Kartleggings- og vedlikeholdsverktøy

Det er ikke beskrevet rutiner eller konkrete verktøy for å følge opp utbyttet for den individuelle deltaker i Flyt.

Identifisering av målgrupper og strategier for tilpasning

Målgruppen er definert (ungdommer i 10. klasse med risiko for å falle fra videre utdanning), inkludert sammensetningen av gruppene. I materialet prosjektleder får står det beskrevet forslag til rekrutteringstiltak og hvordan man kan vurdere ungdommer for inklusjon eller eksklusjon/venteliste.

Tabell 2

Implementeringskvalitet

Kategori	Ja	Nei	Ikke relevant
Implementeringsstøtte	X		
Kvalifikasjonskrav	X		
Opplæring	X		
Sertifiseringsordninger	X		
Monitorering av fidelity/etterlevelse		X	
Veiledning	X		
Identifisering av målgrupper	X		
Kartleggings- og vedlikeholdsverktøy		X	
Strategier for tilpasning		X	
Samlet skåre	Σ6/9		

Det faglige innholdet står fast slik det er beskrevet i Dreieboka, men innhold i noen av aktivitetene, samt måltider og lokaler kan tilpasses lokalt. Ifølge tiltakseier piloteres nå Flyt i samarbeid med Røde Kors og Kirkens Bymisjon. I disse samarbeidene har

ikke kommunen en formell rolle. Per nå foreligger det imidlertid ikke dokumenterte erfaringer på bruk av programmet for andre målgrupper eller spesifikke tjenester.

Diskusjon

Hovedmålet med denne artikkelen var å undersøke om Flyt er et virksomt tiltak benyttet i normal praksis i Norge, basert på Ungsinns kriterier for klassifisering. Resultatene diskuteres dermed på bakgrunn av disse i påfølgende avsnitt.

Beskrivelse

Flyt er et gratis fritidsprogram for 10. klassinger, i særdeleshet rettet mot ungdom i risiko for å falle ut av skolen. Hovedmålsetningen er å «bidra til å sette ungdom i stand til å gjennomføre videregående opplæring, gjennom å styrke deres livsmestringsferdigheter» (Kronprinsparets Fond, 2022a, s. 2). Delmål er økt tilstedeværelse på skolen, økt grad av livsmestringsferdigheter, økt innsikt i egne ønsker og valg for fremtiden og har minst én god venn + har minst én god venn på skolen.

Programmet inneholder 80 timer med organiserte aktiviteter, felles måltider, kurs, samtaler og veiledning, samt øvelser og oppdrag for ungdommene. Programmet legger vekt på positiv aktivitet i et støttende fellesskap, styrking av deltakernes personlige egenskaper, sosiale kompetanser og evne til målorientering, samt involvering av foreldre, skoler og lokalsamfunn i et styrkebasert tenkesett.

Tiltakets faglige innhold og aktiviteter er beskrevet i en dreiebok, mens implementering og strukturelle forhold er beskrevet i en egen manual.

Teoretisk rasjonale

Ifølge manual og annet materiale fra tiltakseier bygger aktiviteter i tiltaket på ulike teoretiske perspektiver relatert til et styrkebasert tenkesett. Hvorfor denne tilnærmingen er relevant for hensikten med programmet er blant annet begrunnet ved gjennomgang av faktorer som hemmer og fremmer gjennomføring videregående skole (Kronprinsparets Fond, 2022a). Hvordan

grupper av ungdom bør settes sammen er både begrunnet i teori og i erfaringer fra piloten.

Tiltaksutvikler er ikke eksplisitt på mulige endringsmekanismer i manualen, men i den teoretiske gjennomgangen fremkommer at det å fokusere på styrker og lære en verdsettende dialog er sentralt for å fremme livsmestringsferdigheter hos ungdommen. Hvordan teorien til grunn for metodene er relatert til de ulike delmålene kunne med fordel vært bedre gjort rede for. En slik gjennomgang vil muligens også identifisere flere aktuelle utfallsmål som kan indikere en endring i retning mot gjennomføring av videregående skole.

Evalueringsstudier og forskningsdesign

Det er publisert to ikke-fagfelleverderte rapporter som evaluerer Flyt. Den første er en evaluering av et pilotprosjekt med to kommuner (Bjørnset & Rogstad, 2019). Piloten har kun et lite utvalg og er gjennomført på niendeklassinger over et halvt år i stedet for tiendeklassinger over et helt år, som er ordinær målgruppe og varighet. Følgeevalueringen inkluderer data fra deltakerne i piloten i tillegg til to påfølgende år med ytterligere fire kommuner.

Vi har ikke behandlet følgeevalueringen som en effektstudie i henhold til Ungsinns kriterier, fordi den ikke rapporterer svar på om målsetningene er oppnådd. Sammenligningsgruppen har for mange svakheter og effektstørrelser er ikke oppgitt i rapporten, ei heller data som muliggjør utregning av effektstørrelser.

Forskningen som foreligger på nåværende tidspunkt er gjennomført som pre-post-sammenligninger på ulike utfallsmål relativt løst knyttet til tiltakets målsetninger. De samme utfallsmålene er undersøkt i en sammenligningsgruppe med ungdom i samme alder, men i denne gruppen fins kun ett målepunkt. Det er ikke oppgitt om dette målepunktet er i starten, underveis eller mot slutten av perioden tiltaket er gjennomført, bare at tidspunktene har variert.

Videre forskning bør:

1) tilstrebe et eksperimentelt design med kontrollgruppe. Dette for å kunne sammenligne gruppenes

utgangspunkt før tiltaket settes i gang med tanke på å kunne kontrollere for de endringer som kan skje av andre grunner enn tiltaket gjennom siste skoleår på ungdomsskolen. Da det er mange faktorer utenfor selve intervensjonen som kan påvirke utfallene en studerer, bør hvem som er i intervensjonsgruppe og (venteliste)kontroll trekkes tilfeldig. Dersom dette er etisk eller praktisk umulig, bør i det minste begge gruppene måles på relevante variabler ved pretest, slik at man kan dokumentere at gruppene er like i utgangspunktet. Dette er nødvendig for å gi svar på om det er det faktiske tiltaket som er opphav til eventuelle effekter i intervensjonsgruppen.

2) operasjonalisere de mer umiddelbare delmålene og virkningsmekanismer eksplisitt. Delmålene økt tilstedeværelse på skolen; økt grad av livsmestringsferdigheter; økt innsikt i egne ønsker og valg for fremtiden; og vennskap, bør undersøkes med valide instrumenter og spørsmål egnet for å måle nettopp disse konkrete elementene. Med bakgrunn i det teoretiske rasjonale og innholdet i programmet kan det tenkes at det er flere mellomliggende variable/mekanismer som kan måles for å identifisere mulige endringer.

3) måle tiltakets konkrete langsiktig målsetning ved å gjennomføre oppfølgingsstudier. Særlig med tanke på å undersøke det primære utfallsmålet frafall i videregående skole, men også for å undersøke varige effekter på sekundære utfallsmål. Frafall bør undersøkes gjennom tilgang til relevante registerdata fem år etter at Flyt-ungdommene har startet på videregående.

Forskere fra forskningsstiftelsene Nova/Fafo har gjennomført begge evalueringene som foreligger i dag. Dette er de samme forskerne som også gjennomførte forprosjektet for programmet (Reegård & Rogstad, 2018). Uavhengige forskningsmiljøer bør oppfordres til å bidra til videre dokumentasjon på effekt og forskningsresultater bør publiseres i fagfelleverderte tidsskrifter.

Implementeringskvalitet

Dreieboka beskriver alle aktiviteter på et svært detaljert nivå, inkludert hvem av de tre lederne som

har ansvar for hver enkelt aktivitet, tidsbruk, hensikt og hva slags utstyr som skal brukes. Alt utstyr leveres fra tiltakseier. Selv om det er kommunene som selv ansetter ledere og er arbeidsgivere, støtter tiltakseier med arbeidsinstrukser, forslag til utlysningstekster og tips til rekrutteringsprosess.

Opplæring av ledere er obligatorisk i regi av tiltakseier, som også dekker utgiftene knyttet til den fysiske opplæringssamlingen. Innhold, omfang av og læringsmål for opplæringen er beskrevet, men vurderingen av måloppnåelse er noe uklar. Kommuner som tar i bruk Flyt får dekket alle kostnader direkte tilknyttet gjennomføringen av tiltaket gjennom et tildelingsbrev, men dekker lønnskostnader og forsikring selv. En slik fordeling sikrer at midlene til gjennomføringen går direkte til ungdommene i tiltaket. Den estimerte tidsbruken for ansatt i kommunen vurderer vi dog til å være noe lav. De timene som er oppgitt er den tiden som konkret går med til aktivitetene sammen med ungdommene, men det er uklart hvor mye tid som reelt går med til forberedelser og etterarbeid. Arbeidstid for opplæringen er heller ikke tatt med i den estimerte totalsummen på 80 timer.

Tiltakseier oppgir å ha løpende dialog med prosjektledere og at alle grupper får besøk fra Fondet. I tillegg vurderes ledere og teamet som helhet mot noen fastsatte kriterier (struktur, styrkebasert ledelse og relasjonsarbeid). Det fremkommer ikke hvilke instrumenter som brukes i denne vurderingen eller hva som skjer dersom tiltakseier avdekker avvik.

En del av vurderingene som ligger til grunn er basert på informasjon direkte fra tiltakseier, men som vi ikke finner igjen i manual, dreiebok eller annet infomateriell. Mye av dette, som innhold i opplæring, teoretisk rasjonale og konkrete rekrutteringstips kunne med fordel inkluderes i én, komplett manual i stedet for i ulike enkeltdokumenter.

Konklusjon

Flyt er et program med et godt fundert teoretisk grunnlag, detaljert dreiebok og manual med tydelige instruksjoner, og med rutiner for opplæring og

implementeringsstøtte. Læringsmål og sertifiseringsordninger i opplæring av gruppeledere kan med fordel tydeliggjøres ytterligere. Informasjon om teoretisk grunnlag, opplæring, sertifisering og rekruttering bør være tilgjengelig på ett og samme sted (fortrinnsvis manualen).

Det er ikke gjennomført effektevaluering av tiltaket. Som følgeevaluering gir Rogstad og Bjørnset (2021) verdifull informasjon til tiltakseier om hvordan tiltaket oppleves av målgruppen og andre involverte, men foreløpig foreligger det ikke dokumentasjon på om målsetningene oppnås i programmet.

Flyt-programmets hovedmålsetning er å redusere frafall i videregående skole gjennom å styrke spesifikke egenskaper og ferdigheter hos deltakerne før de avslutter ungdomsskolen. Programmet har kun vært gjennomført siden 2018 og kan følgelig ikke ennå vurderes opp mot hoved-utfallsmålet. Om tiltaket har en effekt på frafall vil man tidligst kunne si noe om fem år etter at de første kullene startet sin videregående opplæring. Effekt på sekundærmålene kan imidlertid undersøkes underveis, men målsetningene bør operasjonaliseres og måles eksplisitt i både en intervensjons- og en kontrollgruppe før og etter intervensjonen.

Flyt klassifiseres på evidensnivå 2 – Teoretisk begrunnede tiltak.

Interessekonflikter

Forfatterne erklærer at de ikke har kommersielle interesser i tiltaket vurdert i denne artikkelen. De har heller ikke vært involvert i utvikling, evaluering eller implementering av tiltaket.

Referanser

- Bjørnset, M. & Rogstad, J. (2019). *Livsmestring med Flyt. Erfaringer med to pilotkommuner*. Fafo-notat 2019:22. Hentet fra <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-notater/livsmestring-med-flyt>
- Cooperrider, D. & Whitney, D. K. (2005). *Appreciative inquiry: a positive revolution in change* (1st. utg.). Oakland: Berrett-Koehler Publishers, Inc.
- Esch, P., Bocquet, V., Pull, C., Couffignal, S., Lehnert, T., Graas, M., ... Anseau, M. (2014). The downward spiral of mental disorders and educational attainment: a systematic review on early school leaving. *BMC Psychiatry*, 14, 237. <https://doi.org/10.1186/s12888-014-0237-4>
- Helse- og omsorgstjenesteloven. (2011). *Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester*. (Lov 2011-06-24-30). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-30>
- Holen, S., Waaktaar, T. & Sagatun, Å. (2018). A Chance Lost in the Prevention of School Dropout? Teacher-Student Relationships Mediate the Effect of Mental Health Problems on Noncompletion of Upper-Secondary School. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 62(5), 737–753. <https://doi.org/10.1080/00313831.2017.1306801>
- Kronprinsparets Fond. (2022a). Flytprogrammet - et initiativ fra Kronprinsparets fond. Tiltaksbeskrivelse fra utvikler. Kronprinsparets Fond Oslo.
- Kronprinsparets Fond. (2022b). Flytprogrammet. Dreieboka 2022–23. Kronprinsparets Fond Oslo.
- Kronprinsparets Fond. (2022c). Flytprogrammet. Manual for prosjektleder Kronprinsparets Fond Oslo.
- Kronprinsparets Fond. (2023). Teoretisk grunnlag -FLYT. Al, styrkebasert tenkesett - teori og metoder i Flyt Kronprinsparets Fond, Oslo.
- Kunnskapsdepartementet. (2021). *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*. (Meld. St. 21 (2020–2021)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20202021/id2840771/>
- Lillejord, S., Halvorsrud, K., Ruud, E., Morgan, K., Freyr, T., Fischer-Griffiths, P., ... Manager, T. (2015). *Frafall i videregående opplæring: En systematisk kunnskapsoversikt*. Oslo: Kunnskapssenter for utdanning.
- Markussen, E. (2010). *Frafall i utdanning for 16–20 åringer i Norden*. København: Nordisk ministerråd.
- Martinussen, M., Reedt, C., Eng, H., Neumer, S.-P., Patras, J., & Mørch, W.-T. (2019). Kriterier og prosedyrer for vurdering og klassifisering av tiltak *Ungsinn. Tidsskrift for virksomme tiltak for barn og unge*. Hentet fra https://ungsinn.no/wp-content/uploads/2019/07/Ungsinn_kriterier_scren_2019-V2.1.pdf
- Nordahl, T., Flygare, E. & Drugli, M. B. (2016). *Relasjoner mellom elever*. Hentet fra <file:///C:/Users/aases/Downloads/Relasjoner%20mellom%20elever.cleaned.pdf>
- OECD. (2014). *How many young people finish secondary education? Education at a Glance 2014*. Paris: OECD Publishing. Hentet fra <https://www.oecd.org/education/Education-at-a-Glance-2014.pdf>
- Reegård, K. & Rogstad, J. (2018). *Motivasjon og mestring. Forprosjekt om gjennomføring av videregående opplæring*. (Fafo-notat 13). Hentet fra <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-notater/motivasjon-og-mestring>
- Rogstad, J. & Bjørnset, M. (2021). *Unge i Flyt. Om et livsmestringsprogram for ungdom på 10. trinn*. Oslo: NOVA.
- Rumberger, R. W. (2011). *Dropping out: why students drop out of high school and what can be done about it*. Cambridge: Harvard University Press.
- Sagatun, A., Heyerdahl, S., Wentzel-Larsen, T. & Lien, L. (2014). Mental health problems in the 10th grade and non-completion of upper secondary school: the mediating role of grades in a population-based longitudinal study. *BMC Public Health*, 14. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-14-16>
- Seligman, M. E. P. (2006). *Learned optimism: how to change your mind and your life*. New York: Vintage Books.
- Sletten, M. A. (2013). Betydningen av å lykkes sosialt i ungdomstiden - er en dårlig venn bedre enn ingen venn? I T. Hammer & C. Hyggen (Red.), *Ung voksen og utenfor: mestring og marginalitet på vei til voksenliv* (s. 129–146). Oslo: Gyldendal akademisk.
- SSB. (2023). Gjennomstrømning i videregående opplæring, 2015–2021. Hentet 12. august 2023 fra <http://www.ssb.no/utdanning/statistikker/vgo/gjen>
- Sundal, J. (2021). *Skolevegring. Skolens rolle i det forebyggende arbeidet* NTNU, Trondheim.
- Tetzchner, S. v. (2012). *Utviklingspsykologi* (2. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk.

Mottatt 17.03.2023.
Godkjent 20.09.2023.
Publisert 12.01.2024.
Redaktør: Marte Rye